

(המשך ממעמד 10)

הח"כים גלאס ומלמד - לדחות על הסף את ההזמנה להשתתף בכנס. הח"כים היוניים של העבודה, מפ"ם, ש"י ור"ץ הבטיחו אמנם את בואם, ובכמה מיקרים, כמו מיקרהו של ח"כ שרד, אף גילו אומץ-לב לא מבוטל, בהצטרפם כי יסעו בכל מיקרה, אף אם יקבלו מוסדות מיפלגותיהם החלטות האוסרות עליהם לעשות כן. ואולם הם דאגו להודיע חד-משמעית, כי לא יש-תתפו בסימפוזיון אם ישותפו בו גם, "אישים פלסטי-נים המזוהים עם אש"ף". מוסדות מפ"ם, אף שנתנו אורירוק לחבריהם להשתתף בכנס, הינחו אותם לעזוב את אולם הדיונים אם וכאשר יטול, "מי שמזוהה עם אש"ף" את רשות הדיבור.

ממנעים שהיו לי באותה עת, בנושאים שונים לחלו-טין, עם אישים בגדה וברצועה, יכול אני להעיד, כי הודעות וסיגים אלה, מפי אישים יוניים בישראל, עוררו תגובה קשה ומריה למדי אצל בני-השיח המיר-עדים מקרב הציבור הפלסטיני.

סח לי עורך יומון מירחירושלמי (ואני מודה כי באותה עת לא ירדתי במידה מספקת לעומק טיעוני וחששותיו), כי הוא חושש שמא השתתפות פלסטינית בדיוני הכנס, כאשר ברקע קיימות הודעות כמו זו של ח"כ שרד ודומיו, עלולה ליצור בארצות-הברית וברחבי תבל את הרושם, כי הולכת וצומחת הנהגה פלסטינית אלטרנטיבית לאש"ף, שעימה ניתן, כביכול, "לסגור עניין" בנושא האוטונומיה, "אנו לא מעוניינים", אמר האישי, "לתת יד ליציאת רושם כזה".

וכשהוברר כי אין זו דעת-יחיד, אלא היא משקפת דעת רבים וטובים בטוחים הכבושים, נעשו מאמצים קדחתניים למנוע מפולת ולשכך ככל האפשר את החששות הנ"ל. חברים בכירים ממערכת ניראאוטלוק התראו

עם אותו עורך, ועם שורת אישים אחרים בגדה וברצו-עה, וניסו לשכנעם כי ההזמנה לכנס, לרבות אלה שני-לחו למשתתפים הפלסטינים, נעשו על בסיס אישי גרי-דא, וכי אין מפשפשי בציציותיהם האירגוניות של המשתתפים. במקביל ניסו חברים ממערכת ניראאוטלוק להפעיל את קשריהם הטובים עם אישים פלסטינים - כן, אישים המזוהים עם אש"ף - כדי לשכנעם לתת אורירוק למוזמנים מן השטחים הכבושים, כי אין הנהגת אש"ף מתנגדת להשתתפותם.

כדי לאושש את האיתות הזה, ניסו כמה ממארגני הכנס להפעיל קשרים במשרד-החוץ האמריקאי, על מנת שיוענקו אשרות-כניסה לשלושה ארבעה אישים אש"פיים, אשר נוכחותם בבירה האמריקאית, בעת קיו-מו של הכנס, היתה אולי משכנעת את הפרטנרים מן הגדה והרצועה להיענות להזמנה ללא חשש.

מאמצים אלה לא נסתיעו, ומישרד-החוץ האמריקאי סירב להעניק לאישים האש"פיים, מן המחנה המתון שבאירגונים, את האשרות המבוקשות. קיימות שמעות עקשניות, כי במקביל ניסו כמה אישים יוניים מישראל לשכנע מכרים פלסטינים המזוהים עם אש"ף, כי "היה רצון" שאישים פלסטינים מן הקטגוריה הזו יימנעו מלהשתתף בכנס. ברור כי נסיונות אלה הזינו את חששותיהם של המוזמנים מן הגדה והרצועה, כי הם עלולים לתת ידם, שלא בידועין, למהלך של תקיעת טריז בין תושבי השטחים הכבושים לבין הנהגת תנו-עתם הלאומית האחת והיחידה. בנסיבות אלה החליטו לבסוף לא לבוא לכנס בווישינגטון.

וכך, איפוא, נסגר מעגל הקסמים. הצהרותיהם של כמה מראשי היונים שהוזמנו מישראל יצרו חששות והסתייגויות אצל המוזמנים הפלסטינים מן השטחים הכבושים. המהלכים שנעשו לאחר מכן לא הפיגו את החששות, מה שגרם לסירובם הסופי של אישי הגדה

והרצועה להיענות להזמנה. ולבסוף לא נותר לאישים היוניים מישראל, שהתניעו את התהליך הזה, אלא להתייבב על רגליהם האחוריות ולהוקיע את חוסר האונים של המחנה הפלסטיני המתון. אחדים מהם אף ראו בכך עילה לאי-הופעתם הם... משל לאותו צעיר שהורג את אביו וקובל על יתמותו.

מה שמעציב בכל הפרשה הוא, כי צפוי שהלקחים שיופקו ממנה יהיו דווקא הבלתי-נכונים. חוששני כי שוב יעדיפו רבים מן היונים בישראל להכות-על-חטא על חזהו של הזולת, במקום ללמוד נכונה את המציאות ולהודות כי אכן תושבי השטחים הכבושים רואים באש"ף את נציגותם הלגיטימית האחת והיחידה, וכי לא ייכון דיאלוג ישראלי-פלסטיני משמעותי אם ידבק הצד היש-ראלי בהתנייה האומרת, "לא עם אש"ף".

האבחנה שעושים כמה מן היונים בישראל בין אי-שים מהגדה והרצועה (שהם, "מתונים" כביכול לבין "אישים המזוהים עם אש"ף" (שהם, "קשוחים" כביכול) היא חסרת שחר.

את הדיפרנציאציה בין "מתונים" ל"קשוחים" יש לעשות בקרב אש"ף עצמו. השאלה הרלוונטית היא, אי-פוא, זו: כיצד לחזק את המתונים בתוך אש"ף. את הווסו על ההידברות עם אש"ף יש לבטל, ויפה שעה אחת קודם.

אלא שחוששני כי באומרי דברים אלה אני מעורר עלי את חמתם של כמה מידידי ה"מתונים" מקרב המחנה היוני בישראל, אשר ימהרו להוקיע אותי כ"קשוח"... כמה הבל!

יוסי אמיתי, קיבוץ גבולות

יוסי אמיתי, חבר קיבוץ גבולות בנגב, הוא מידרחה והשתתף בפגישות עם אנשי אש"ף מטעם המועצה היש-ראלית למען שלום ישראל-פלסטיני.

בלי חרות ומק"י

סקריו דעת הקהל, המצביעים על סיכויי שיבה מהיר-ים לישלטון, זירזו את ההכנות המשעות אצל מיפלגת-העבודה לקראת עידן ההגמוניה המחדשת. עד עתה התקיימו נגיעים עם המפד"ל. זו שיבה למסורת היס-טורית של התעלמות מן האפשרות להקים קואליציה עם השמאל. תנועת-העבודה, בעלת הנוסחה הקואליציונית "בלי חרות ובלי מק"י", התמידה בבריית-המועצות. כל זאת תוך הב"ה השמאלי. כבר ב-1965 כתרה רפ"י (שהציגה עצמה כי רשימת פועלי ישראל) בריתות עם גח"ל, קרי: חרות. בריתות אלה ההתפשטו ב-1967 גם למישור הממ-שלת, עת הוקמה ממשלת הליכוד הלאומי הראשונה. לעומת זאת, לא התקיים כל שיתוף פעולה עם השמאל. לא במישור הלאומי, לא במישור ההסתדרותי ולא במי-שור המוניציפאלי.

מרחב המניפולציה הקואליציוני הסתיים עבור מיפ-לגת-העבודה במערך עם מפ"ם, הרף העובדה כי רוב היהודים ניתקו עצמם ממק"י המסורתית וכבר ב-1965 הקימו מק"י אחרת. מוקד, מחנה שלי"י ועתה מיפלגת שלי"י מוגדרות כמיפלגות ציוניות, אך גם עובדה זו אי-ננה גוררת את המערך לבחינה מחדשת של היחסים עם המחנה הזה.

על מחנה זה רובצת מעין מסורת סטריאוטיפית של קומוניזם, "שמאלנות" בשפת התיקשורת, הרחוב והאספ-סוף) וגרוע מזה, מעין האשמה קולקטיבית של התעל-מות מן האינטרסים הלאומיים הבסיסיים ואפילו האש-מה על היותם, "סוכנים זרים" בפרוטציה. מצב זה מז-כיר את מערכת היחסים בין המיפלגות הסוציאליסטיות באירופה לבין המיפלגות הקומוניסטיות שם. לכן, כדאי לערוך דיון משווה קצר בין שתי הסיטואציות.

מארכס והמארכסיסטים תיארו את הסוציאליזם כשלב מעבר לקומוניזם. הביזיוניסטים וממשיכיהם הניחו את היסוד לסוציאליזם, כמטרה הסופית העו-דת בזכות עצמה ואיננה, "שלב מעבר".

במובן מסויים מתרחש באירופה תהליך מעניין, שבו הקומוניזם הוא שלב מעבר לסוציאליזם. תהליך זה קשור במידה רבה למידת האכזבה של קומוניסטים וסוציאליסטים אירופים מתהליכי הדה-הומאניזציה של הקומוניזם הרוסי וגם מן האופי האימפריאליסטי של המדינה הסובייטית. הנה כי כן, "תוכנית גודסברג" הגרמנית (1959) מבליטה את אי ההתייחסות למארכס ויש בה יתורים מפליגים בנושאים כמו בעלות על ההון. ובאותה העת כתב באנגליה אנתוני קרוסלנד על "עתיד הסוציאליזם", וגם שם אין ניתן דגש על הבעלות הציבורית (או הממלכתית) על התעשיות. ניתן לקבוע, כי הדגש השוים יותר על, "ניהול עצמי" והוסט לכיוון זה מן הקצה היותר אורתודוכסי של בעלות הפועלים או החברה על המיפעלים.

במקביל לתהליך זה, של דה-מארכסיזציה של הסוצ-יאליסטים באירופה, התרחש תהליך של מיתון במיפ-לגות הקומוניסטיות. מיתון זה בא לידי ביטוי, בשלב ראשון, בנסיגות טקטיות, בנכונות לשתף פעולה עם מיפלגות סוציאליסטיות תוך הסכמה לעיקרי הפלט-פורמה שלהן. אך דומה שמן השלב הטקטי נמשך גם השלב הבא - האינטרטיגטי.

הקומוניסטים באיטליה, בצרפת ובספרד ובמידה מסויימת גם בפורטוגל (מה שקרוי אירוי-קומוניזם), עושים בדיקה יסודית של הפלטרומות שלהם ומס-תמנת נטייה ברורה לוותר על עקרונות הדיקטטורה של הפרולטריון וש אפילו נכונות לפלורליזם כלכלי (מעין נא"פ - "תוכנית כלכלית חדשה" נוסח לנין, בשנות ה-20' הראשונות בברית-המועצות). כל זאת תוך הב"ה לטת האופי הפטריוט-לאומי שלהן ואייתלותן בתכ-תיבי מוסקבה.

תהליך פוליטי דומה עברה בישראל מפ"ם וכן מק"י היהודית, אשר ברובה נמצאת עתה במיפלגת שלי"י הסוצ-יאליסטית-ציונית. אם כי לגבי מפ"ם שאלת הפטריו-טיות הלאומית היתה פרובלמטית פחות, שכן זו נטלה תמיד חלק ממשי וחשוב מאד בהגשמת הציונות המע-שית.

בעבר היתה זו מפא"י אשר החשידה את מפ"ם (של שנות ה-50') בהעדר נאמנות מספקת למדינת-ישראל ודבקות יתר ב"עולם המהפכה". עתה מנסה הימין בישראל להטיל על תנועת-העבודה כולה סטיגמה של חוסר נאמנות.

הנסיגה המתמיד לכרוך נכונות לוותרים בנכונות לוותר על עתיד ישראל, לכרוך נכונות לוותרים ב"שמאלנות" ולהציג את כל תנועות-העבודה כ"שמא-לניות", עם כל הגיחוך וההימון שבו, יש לו מטרה, ולא בלתי-גלויה, להבאיש את ריחה של תנועת-העבודה בהיעדר פטריוטיות.

שיטת תיוג כזאת פועלת. עובדה היא שגם בתוככי תנועת-העבודה יש מי שכך מתייג את הענף היוני, באותה תנועה! אמנם גם הסוציאליסטים באירופה הוצ-גו כ"אויבי האומה" היסודות השמרניים במיפלגה הדמוקרטית-נוצרית הציגו את האוסטר-פוליטיק של וילי בראנד כ"בגידה במולדת", וכוויתור על "החלק השני" (דומה מעט ל"וויתור על הגדה השנייה"). במדינות עם מיפלגות קומוניסטיות גדולות (איטליה וצרפת) היו הן הנאשם התורן הקבוע בתבוסות, בוגדנות וכ"ו, ונטלו כתם פוטנציאלי זה מלוא חופניהם על כתפיהם וכך שיחררו את הסוציאליסטים מסטיגמה זו בדעת הקהל. אך בעשור האחרון, כאמור, עוברות המיפלגות הקומו-ניסטיות, לצד שלב המיתון המארכסיסטי ומעין מעבר מקומוניזם לסוציאליזם, גם שלב של פטריוטיות. במאבק על דעת הקהל יש לעניין זה חשיבות רבה. הפטריוטיות היא שלב חשוב בהשגת הלגיטימיות, שלב הטומן בחובו, בבוא העת, גם הישגים אלקטוראליים.

בישראל, הנסיגות לדה-פטריוטיזציה של המערך ותיאורו כמעין "מחנה שלי" מורחב", הן שלב בכיוון של דה-לגיטימיזציה שלו ודחיקתו לפינת ה"שמאלנות", אשר אצל חלק לא קטן מארחי ישראל משמעותה נמיכות קומה לאומית, אם לא בוגדנות. דומה שמיפלגת-העבודה חרדה מתדמית כזאת ומסרבת לשתף פעולה עם תנועות כמו שלום-עכשיו, לא רק מתוך נמוקים שבאדיאה, אלא בעקב מתוך חרדה מן הסטריאוטיפ היוני-שמאלני. זאת ועוד: רצונה

לענות על אותו מיבנה שהוגדר על-ידי בל, כ"שינוי דמות המיפלגה הסוציאליסטית - ממיפלגה המייצגת שיכבה ברורה, מסויימת מאד, למיפלגה עממית, פלו-רליסטית", הורחב גם לנושאי חוץ וביטחון.

לפי הקריטריון הפולורליסטי מתקיימים במיפלגת-העבודה, ובמידה מסויימת גם במפ"ם, זה לצד זה יסודות אקטיביסטים מאכסימאליסטים (חלק מאנשי תנועת-המושבים, חלק מיוצאי רפ"י, חלק מאנשי הקי-בוץ-המאוחד וקבוצות מתוך הטכנוקרטיה הצבאית - כל זאת במיפלגת העבודה; ובמפ"ם - קבוצת חזן-יערי) ויסודות פאציפיסטים מובהקים.

פלורליזם זה בנושאי חוץ וביטחון, כמו בנושאי חברה ופנים, הופך את תנועת-העבודה הישראלית לאל-טרנטיבה בלתי דוקטרינרית, גמישה ולעיתים פחות מדי מוגדרת. אך מצד האלקטוראט אין זה בהכרח מצב שלילי הוא מגום אולי מצד הסובטק.

אלא שלקראת העתיד אי אפשר יהיה לעשות אך ורק שיקולים אלקטוראליים. דומה שבמוקדם, מוקדם מאד, תצטרך מיפלגת-העבודה להציג אלטרנטיבה שוחרת שלום לליכוד ולתנועות הלאומניות החדשות, גם למפד"ל הלאומנית. או אז יתכן שתבוא גם שעתה של הברית עם השמאל הפאציפיסטי.

פרופ' שבח וייס, חיפה